

บทที่ ๔

สรุปและขอเสนอแนะ

เมื่อได้ศึกษาตามแนวภารกิจฆราวาสวรรคที่ ๓ บทนี้แล้ว สรุปผลได้ว่า
 ในแนวประวัติวรรคที่ ลิลิตนิทราชาคริตพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ นี้ มีเค้า
 เรื่องจากนิยายอาหรับราตรีเรื่องหนึ่ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรง
 แปลและทรงพระราชนิพนธ์จากคนฉบับภาษาอังกฤษ นับว่าเป็นการถ่ายทอดอิทธิพลวรรคที่
 อาหรับสู่วรรคที่ไทยทางอ้อม

ในแนววรรคที่เปรียบเทียบ ได้ใช้ฉบับภาษาอังกฤษที่มีชื่อเสียง ๓ ฉบับเปรียบ
 เทียบแทนคนฉบับทรงแปล ซึ่งผู้เขียนวิทยานิพนธ์ไม่สามารถจะค้นหาการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ได้
 ฉบับภาษาอังกฤษทั้ง ๓ ฉบับนั้นคือ ฉบับของเลน ฉบับของเบอร์ตัน และฉบับของโรงพิมพ์
 วอร์ค ล็อค แอนด์โก ลิมิเต็ด

ผลของการเปรียบเทียบปรากฏว่า ฉบับลิลิตนิทราชาคริตเหมือนกับฉบับของโรง-
 พิมพ์วอร์ค ล็อค แอนด์โก ลิมิเต็ด มาก คือลักษณะของหนังสือ ชื่อเรื่อง ชื่อหนังสือ และ
 เป็นเรื่องที่อยู่ตอนท้ายของหนังสือตรงกัน เนื้อเรื่องและท่วงทำนองเขียนก็เหมือนกันเป็นส่วน
 ใหญ่ ที่แตกต่างกันก็เพียงการลำดับข้อความและรายละเอียดบางตอนเท่านั้น ที่สำคัญที่สุดคือ
 เรื่องชื่อตัวละคร ฉบับพระราชนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริตได้ออกสำเนียงชื่อตัวละครซึ่งเป็นภาษา
 อาหรับตรงตามตัวสะกดภาษาอังกฤษในฉบับนี้ ชื่อตัวละครประกอบเช่นชื่อนางกำนัลในห้องเสวย
 ทั้ง ๔ มีความหมายในภาษาไทยตรงกับชื่อภาษาอังกฤษ รายละเอียดอื่น ๆ เช่นการเอ่ยชื่อ
 เมือง ชื่ออาหาร ตัวเลขบอกจำนวนตรงกัน ข้อความบางตอนซึ่งไม่มีในฉบับของเลนและ
 เบอร์ตัน ในฉบับลิลิตนิทราชาคริตกับฉบับของโรงพิมพ์วอร์ค ล็อค แอนด์โก ลิมิเต็ด มีตรงกัน
 เช่นแนวความคิดเรื่องความรัก การจัดพิธีวิวาห์อาบูทะเลชั้น บทพรรณนา ความเปรียบและบท
 สภาษิตบางตอน

การเปรียบเทียบหลายฉบับนี้ ทำให้มั่นใจว่าลิลิตนิทราชาคริตำเนินเรื่องตามต้นฉบับที่ทรงแปล การที่ในฉบับลิลิตนิทราชาคริตมีตอนที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเพียงสั้น ๆ ซึ่งแตกต่างจากฉบับของเลนและเบอร์ตันซึ่งกล่าวไว้อย่างละเอียดคนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีใตทรงคัดทอนถวายพระองค์เอง เพราะว่าขอความเหล่านี้อยู่ตรงกับที่มีอยู่ในฉบับภาษาอังกฤษฉบับที่ ๓ ส่วนรายละเอียดที่ใตทรงเพิ่มเติมขึ้นนั้นเป็นแบบวรรณคดีไทยซึ่งมีลักษณะเห็นเด่นชัดตั้งแต่ใตกล่าวไว้แล้วในตอนวรรคคดีวิจารณ์ ตอนที่ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าทรงเพิ่มเติมหรือว่าในฉบับเดิมมีอยู่ คือตอนการจัดพิธีวิวาห์อาบูหะซันและนอชาตอลอว์ดัดในคำประพันธ์อ้างว่าเป็น "หนอาหรับฉบับบูรพ" ผู้เขียนสันนิษฐานว่าทรงแปลจากนิยายอาหรับราตรีเรื่องอื่น เฉพาะตอนที่กล่าวถึงพิธีวิวาห์แล้วนำมารวมไว้ในเรื่องนี้ด้วย

รายละเอียดในเรื่องตอนที่น่าสนใจก็คือ ตอนอาบูหะซันทรงเครื่องกาหลิบเสด็จออกวาราชการ ในลิลิตนิทราชาคริตใตกล่าวถึง "พระแสงอาวูซ" ใตควย ว่าเห็นพระแสงกันหยัน ปืน กระบี่ เรื่องนี้ฉบับภาษาอังกฤษของเบอร์ตันกล่าวถึงพระแสงคาบสัน (Nimshah) ว่าอาบูหะซันวางบนตักขณะออกวาราชการ ตอนนี้ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าใตทรงเพิ่มเติมหรือว่าใตจากต้นฉบับที่ทรงแปล อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องช้อบุคคล ไตแกชอนางจอมแก้ว ซึ่งทรงอธิบายไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องช้อ ๒๒ ว่าใตทรงแปลคำ "จอม" จากคำว่า "เรก" เมื่อคนดูในฉบับภาษาอังกฤษ ๓ ฉบับนี้แล้ว ไม่มีช้อมารดาอาบูหะซันและโม่พบคำ "เรก" เลย อีกช้อหนึ่งคือช้อนางก้านัด ในลิลิตนิทราชาคริตเรียกว่า "นางดาวพระศุกร" ทรงอธิบายว่าแปลจากคำภาษาอังกฤษว่า "วินัส" แต่ในฉบับของโรงพิมพ์วอร์ด ล็อค แอนด์โก ลิมิเต็ด ผิดเพี้ยนไปที่ใตคำว่า "Morning Star"

ควยเหตุควยควยมีช้อแตกต่างกันในรายละเอียดดังกล่าวมานี้ และนิยายอาหรับราตรีในฉบับภาษาอังกฤษก็มีอยู่หลายส่วนด้วยกัน จึงจะสรุปผลทันทีไม่ได้ว่าเรื่อง "The Sleeper Awakened" ในฉบับที่ทรงแปลนั้น เป็นของผู้เขียนคนเดียวกันกับเรื่องในฉบับของโรงพิมพ์วอร์ด ล็อค แอนด์โก ลิมิเต็ด แต่สรุปผลได้เพียงว่าเป็นฉบับที่เหมือนกันมากที่สุด จนทำให้คิดว่าอาจเป็นต้นฉบับของลิลิตนิทราชาคริตก็ได้

แม้ว่าจะไม่สามารถค้นหาต้นฉบับทรงแปลลิลิตนิทราชาคริตได้ก็ตาม เมื่อได้อ่านฉบับของโรงพิมพ์ออร์ค ล็อค แอนด์โก ลิมิเต็ด และศึกษาเปรียบเทียบแล้ว ก็สรุปได้อีกข้อหนึ่งว่า การที่ได้ทรงเลือกฉบับภาษาอังกฤษฉบับนั้นเป็นฉบับทรงแปลและทรงพระราชนิพนธ์ ก็ควยเหตุผลว่า มีลักษณะเป็นบันเทิงคดี อ่านสนุก และสำนวนโวหารไพเราะ เหมาะกับรสนิยมของคนไทย

การเปรียบเทียบอย่างละเอียดถี่ถ้วนในการศึกษาแนววรรณคดีวิจารณ์ควย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถเลือก편ตอนที่ เป็นความคิดที่ดี บทสุภาษิตและความเปรียบเทียบตลอดจนสำนวนโวหารที่คมคายมาทรงพระราชนิพนธ์เป็นฉบับภาษาไทยได้อย่างดี และเหมาะสมทุกตอน แมแต่การทรงแปลชื่อเรื่องว่า "นิทราชาคริต" ก็น่าฟังและได้ความหมายดี เขากับวรรณคดีไทยได้อย่างสนิทสนมจริง ๆ ความคิดและสำนวนโวหารที่ดีเหล่านี้เป็นสิ่งที่ใหม่และแปลกในวรรณคดีไทย และไม่เคยมีกล่าวมาก่อนในวรรณคดีแบบแผนเดิมอื่น ๆ ในแนววรรณคดีวิจารณ์เราจะได้เห็นชัดเจนวาทคอนโคของไทยแท้ ๆ และคอนโคเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากนิยายอาหรับ หรือจากต้นฉบับภาษาอังกฤษบ้าง การที่ได้เปรียบเทียบจากฉบับภาษาอังกฤษหลายฉบับนี้ช่วยให้ไม่สิ้นเนื้อเหนืงเรื่องราวไปอย่างผิด ๆ

ท้ายพระราชนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงอธิบายว่า เรื่องนิทราชาคริตเป็นเรื่องแนวตลกซึ่งแตกต่างจากแบบที่เคยมีมาแต่ก่อน และได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเพื่อได้อ่านเพื่อความบันเทิง และได้ทรงชี้แจงควยว่ามีได้ทรงแปลอย่างไรถึงความ นับว่าเป็นการสรุปที่ชัดเจนและได้ความหมายดีที่สุดดังนี้

๕๖๕. ถือไว้ไปอยู่ธา	เหลวละลาย หมกเฮย
ฟังเที่ยวเคียวคั่นคลาย	จืดแล้ว
น้ำแข็งคูบรยาย	โคลงเรื่อง น้แฮ
โคตยลยามแมว	แมวรอนคราวเคียว
๕๗๐. นึกเนลิยวเกรงปราชญ์	พานพบ
จักติเคียนปรารภ	วาพั้ง
หนีแบบบเคยสบ	หูแต่ เคิมแฮ
พั้งแตคนจนคุง	จบสวนตลกหลาม

๕๙๑. เรียงตามฉบับข้าง	อังกฤษ
ทางสมุดอกประกิษฐ	ภาพยนตร์
ตามฉบับไบโคคิด	คะเนแต่ง เองนา
อย่างเรื่องเขาคิดช้	เซนเพื่อพระอภัย
๕๙๒. ผู้โคทราบอานรู้	ภาษา
อังกฤษคงพบหา	อานหงาย
แต่คำร่าเรียงมา	ไปหมด เหมือนแอ
เป็นแต่เรื่องราวละมาย	ไมพนผิดความ
๕๙๓. ยามทำบโคจัก	แปลเรียง ความเฮย
เป็นแต่อานเองเพียง	ทราบแล้ว
เติมบางค้คบางเคียง	ทราบเรื่อง ง่ายแอ
ใครใครทราบละเอียคแผน	อานเบองฉบับบรพ

ขอเสนอแนะ

เรื่องนิตราชาคริตน์เป็นตัวอย่างว่ากรถายทอควรรณคคี่อาหรับโดยที่ตองแปลจากฉบับภาษาอังกฤษก่อนั้น การรับอิทธิพลของวรรณคคี่อาหรับจึงขึ้นอยู่กับฉบับภาษาอังกฤษซึ่งเป็นต้นฉบับที่ไชแปลอยู่มาก เพราะผู้แปลยอมจะตองเขียนขึ้นตามวัตถุประสงค์และที่ณะของตน หากตองการให้เป็นมันเทิงคคี่ที่สนุกสนาน ก็อาจจะค้คข้อความตอนที่ยากออกไปเสี้ย และอาจจะไม่ไชทวงทำนองเขียนตามฉบับเดิมก็ได้ ดังนั้น เรื่องความรู้ความคคี่เห็นอันสำคัญอย่างเช่นในเรื่องนิตราชาคริตน์ก็มีเรื่องเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อันเป็นวัฒนธรรมของมุสลิม และแบบแผนการเลานีทานชุนินายอาหรับราตรีของอาหรับ ก็อาจจะถูกค้คออกหรือถูกเปลี่ยนแปลงไป ทำให้อิทธิพลของวรรณคคี่อาหรับเหลืออยู่น้อยเต็มที นอกจากนั้นก็เป็นการแสดงวัฒนธรรมของอาหรับหรือมุสลิมในสายตาหรือความคคี่เห็นของฝรั่ง ซึ่งอาจจะมีความรู้ความเข้าใจไม่ลึกซึ้งพอ ทำให้เสนอความคคี่เห็นที่ผิด ๆ ไว้ในเรื่องและอาจจะมีขนบธรรมเนียมของฝรั่งเข้ามาปะปนอยู่บ้างก็ได้

การเปรียบเทียบลิลิตนิทราชาคริตกับฉบับภาษาอังกฤษหลาย ๆ ฉบับเช่นนี้ ให้ประโยชน์ในการที่จะคู่อธิพลที่ได้รับทางอ้อมว่ามีเหลืออยู่มากน้อยเพียงไร ฉบับที่ถ่ายทอดโดยตรงจากต้นฉบับอาหรับมีลักษณะอย่างไร ก็เท่ากับได้ศึกษาถึงลักษณะของต้นฉบับด้วยในขณะที่ยังไม่สามารถจะเปรียบเทียบกับต้นฉบับโดยตรงได้

เมื่อเราทราบแล้ววว่าฉบับที่ขแปลนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นแบบฉบับให้เราดำเนินตาม หากเรดำเนินตามต้นฉบับจริง ๆ แล้วก็จะได้อรรถรสและคุณค่าในทางวรรณคดีอย่างเต็มที่ ในปัจจุบันการคมนาคมสะดวกรวดเร็ว เราได้ติดต่อกับประเทศอาหรับทางสัมพันธ์ไมตรี การค้า และศาสนามากขึ้นกว่าเดิม การศึกษาภาษาอาหรับก็เจริญขึ้น ดังนั้นถ้าผู้รู้ภาษาอาหรับและเข้าใจวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชนชาวมุสลิมอย่างดี เป็นผู้ถ่ายทอดวรรณคดีประเภทนี้ออกสู่ภาษาไทย ก็จะได้รับอิทธิพลของวรรณคดีอาหรับโดยตรง และถูกต้อง

ลิลิตนิทราชาคริต เป็นเรื่องแรกที่แปลจากนิยายอาหรับราตรี จึงได้รับยกย่องว่าเป็นวรรณคดีเรื่องแรกของวรรณคดีประเภทที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีอาหรับ ต้นฉบับอาหรับของเรื่องนี้เป็นเพียงนิทาน จัดอยู่ในประเภทนิทานพื้นบ้านเท่านั้น เมื่อถ่ายทอดเป็นฉบับภาษาอังกฤษแล้ว เป็นประเภทบันเทิงคดี (โนเวลล์) และเมื่อมาเป็นลิลิตนิทราชาคริตในฉบับภาษาไทยเป็นหนังสือพระราชนิพนธ์ที่แต่งได้ก็ เข้าชั้นวรรณคดี

ลิลิตนิทราชาคริต เป็นตัวอย่างที่ดีของวรรณคดีไทยประเภทเรื่องแปลถ่ายทอดจากภาษาอื่น เป็นเล่มแรกที่แปลจากภาษาอังกฤษ วรรณคดีประเภทที่แปลจากวรรณคดีต่างประเทศหรือที่ได้เค้าเรื่องจากวรรณคดีต่างประเทศที่มีชื่อเสียงปรากฏมาก่อนคือ สามก๊ก และราชวัติราชของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) และพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนาในรัชกาลที่ ๒ เป็นต้น วรรณคดีเหล่านี้ต้นฉบับเดิมไม่ใช่วรรณคดีชั้นสูง แต่ด้วยอัจฉริยภาพของกวีไทย จึงได้สามารถสร้างเป็นวรรณคดีไทยชั้นสูงได้ ลิลิตนิทราชาคริตก็ได้จัดไว้ในวรรณคดีประเภทนี้ด้วย

ลิลิตนิทราชาคริตนี้ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นที่นิยมแพร่หลาย หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริตแล้ว ได้มีวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องอาหรับเช่นเรื่องเดียวกันนี้ แต่งตามมาอีกหลายฉบับ เป็นคำประพันธ์ต่าง ๆ กัน และในปัจจุบันก็มีวรรณกรรมเรื่องอาหรับเช่น แต่งเป็นความเรียง นอกจากนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงแปลและทรงนิพนธ์นิยายอาหรับราตรีขึ้นเป็นกลอน

สุภาพ หลังจากทีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไ้ทรงพระราชนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริต
แล้ว ๑ ปี ต่อจากนี้ไปก็มีการแปลเรื่องอาหารบราตรีเป็นความเรียง ดังเช่นนิยายเรื่องทศมน-
ตรี และเรื่องย่อยเรื่องอื่น ๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ก่อนที่จะจบพระราชนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริตเปรียบเทียบกับฉบับภาษาอังกฤษ ผู้เขียน
ขอศุคทีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทีพระองค์ไ้ทรงพระราชนิพนธ์
เรื่องลิลิตนิทราชาคริตขึ้นเป็นวรรณคดีไทยในประการต่อไปนี้

๑. ทรงเป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดที่จะนำวรรณคดีอาหารบราตรีมาเผยแพร่ในประเทศไทย
โดยเฉพาะนิยายอาหารบราตรีนี้ เป็นชุดนิทานที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก สมควรทีจะไ้คนไทยไ้รู้
เรื่องนี้บ้าง หลังจากทีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไ้ทรงแปลเรื่องนิทราชาคริต
ขึ้นแล้ว ก็มีวรรณกรรมอีกหลายเล่มทีเป็นเรื่องเดียวกันเกิดขึ้น และต่อจากนี้ไ้ไ้มีการแปลชุด
นิยายอาหารบราตรีเรื่องอื่น ๆ ออกเป็นภาษาไทย จึงสมควรทีจะยกย่องพระบาทสมเด็จพระจุล
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในฐานะทีเป็นผู้ทรงริเริ่มวรรณคดีประเภททีไ้รับอิทธิพลจากวรรณคดีอาหารบ

๒. ทรงพระปรีชาสามารถในการแปลภาษาอังกฤษถายทอดออกเป็นภาษาไทยไ้
อย่างสนิทสนมกลมกลืน จนผู้อ่านไม่รู้สึกว่าเป็นวรรณคดีของไทยเราแต่ ๆ ทั้งนี้เป็นพระปรีชา
สามารถเฉพาะพระองค์ เมื่อพิจารณาถึงว่าในสมัยของพระองค์ยังไม่เคยมีผู้ใดสามารถแปลภาษา
อังกฤษ และสร้างเป็นวรรณคดีไทยไ้ ดังเช่นพระองค์แล้ว ก็สมควรทีจะศุคทีพระเกียรติคุณ
ในฐานะทีไ้ทรงแปลภาษาอังกฤษออกเป็นพากย์ไทยไ้โดยยั้งดีเยี่ยม สมดังพระราชดำรัสทีทรง
กล่าวพระราชทานพระบรมราโชวาท แก่พระราชโอรสก่อนเสด็จไปทรงศึกษาตอ ณ ต่างประเทศ
ในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ ว่า ".....เพราะวิชาความรู้ในหนังสือไทยทีมีผู้แตงนั้นเป็นแต่ของเกา
เกา มีน้อย เพราะมีไ้สมาคมกับชาติอื่นชานาน เหมือนวิชาการในประเทศยุโรป.....ฝ่าย
หนังสือไทยจึงไม่พอทีจะเล่าเรียน จึงตอไปเรียนภาษาอื่น เพื่อจะไ้เรียนวิชาไ้กว้างขวาง
ออก แล้วจะเอากลับลงมาใช้เป็นภาษาไทยทั้งสิ้น....."๑

๑"พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระเจ้า
ลูกยาเธอ ในโอกาสเสด็จไปศึกษาวิชาการต่างประเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔" วรรณคดีไทยสำหรับ
ชั้นเตรียมอุดมศึกษาตอนที ๒ (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๑), หน้า ๓๓๑ - ๓๓๖.

พระองค์ทรงปฏิบัติไต่ถวญพระองค์เองตามพระบรมราโชวาทนี้ นับว่าเป็นข้อ
สรรเสริญพระเกียรติคุณอย่างยิ่ง

๓. ทรงพระปรีชาญาณในทางวรรณคดีอย่างแท้จริง ดังที่พระราชนิพนธ์ลิลิตนิทรา
ชาคริต ได้รับยกย่องจากสมาคมวรรณคดีว่าเป็นหนังสือชั้นดี ถึงขั้นวรรณคดีไทย เป็นหนังสือ
กวีนิพนธ์อยู่ในวรรณคดีแบบแผนของชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาใช้เป็นแบบเรียน
อยู่หลายปี ทั้งนี้ นับเป็นอัจฉริยภาพทางกวีในพระองค์ท่าน

พระราชนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริตเป็นแบบอย่างของพระราชนิพนธ์เรื่องแปลที่มีคุณ
ลักษณะที่ดีทุกประการ เป็นวรรณคดีเรื่องแปลจากฉบับภาษาอังกฤษเล่มแรก ๆ และเป็นวรรณ
คดีเล่มแรกในประเภทที่ใดก็ตามเรื่องจากนิยายอาหรับราตรี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย